

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w [...]

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w [...]

z udziałem zainteresowanych: [...] o wysokość podstawy wymiaru składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 listopada 2017 r.,

zażalenia Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w [...] na

postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 5 maja 2017 r.,

1. odrzuca zażalenie w zakresie dotyczącym

zainteresowanych: G. Ł., M. M., J. M., M. M.,

2. oddala zażalenie w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] postanowieniem z dnia 5 maja 2017 r. odrzucił apelację Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w [...] (dalej jako SP ZOZ lub płatnik składek) od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 9 grudnia 2015 r. oddalającego odwołanie płatnika składek od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału

w [...] z dnia 4 września 2014 r. stwierdzających, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zainteresowanych [...], podlegających ubezpieczeniom jako pracownicy SP ZOZ, stanowią kwoty wymienione w tych decyzjach za wskazane w nich okresy.

W motywach orzeczenia Sąd Apelacyjny wskazał, że apelacja podlegała odrzuceniu, ponieważ płatnik składek nie wykonał zarządzenia wzywającego go do uzupełnienia braków formalnych apelacji przez wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia odrębnie co do każdej zaskarżonej decyzji. Wprawdzie w dniu 24 marca 2016 r. wpłynęło pismo procesowe, w którym podano, że wartość przedmiotu zaskarżenia została wyliczona przez zsumowanie przypisów składek, do których uiszczenia zobowiązany został płatnik składek, ale jednocześnie płatnik składek zaznaczył, że nie reprezentuje żadnego z zainteresowanych i nie może podać wartości przedmiotu zaskarżenia odrębnie w stosunku do każdej decyzji. Sąd Apelacyjny podniósł, że w tej sprawie przedmiotem postępowania jest odwołanie od decyzji ustalających podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Wobec tego wartość przedmiotu zaskarżenia powinna odnosić się do wysokości składek na ubezpieczenia społeczne, których uiszczenie będzie skutkiem zaskarżonych decyzji. Wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia jest natomiast o tyle istotne, że od tej wysokości zależeć będzie wynagrodzenie pełnomocnika. W tym kontekście Sąd Apelacyjny odwołał się do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 r., III UZP 2/16 (OSNP 2017 nr 1, poz. 6), której nadano moc zasady prawnej, iż „nadal aktualne pozostaje ogólne stwierdzenie, że odrzucenie apelacji z powodu nieuzupełnienia w wyznaczonym terminie jej braków (art. 370 i 373 k.p.c.) może dotyczyć tylko takich braków formalnych, które uniemożliwiają nadanie apelacji prawidłowego biegu (...), jednak od chwili podjęcia niniejszej uchwały należy przyjąć, że oznaczenie w apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o podleganie ubezpieczeniom społecznym (ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku ubezpieczenia społecznego, o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego) staje się wymaganiem formalnym, od którego zależy nadanie biegu apelacji”. Sumując powyższe, Sąd Apelacyjny stwierdził, że skoro płatnik składek nie uzupełnił w zakreślonym terminie braków formalnych apelacji, to nie można

nadać jej dalszego biegu. Z tego względu apelacja została odrzucona.

W zażaleniu płatnik składek domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i zasądzenia kosztów postępowania zażaleniowego. Na wypadek nie uwzględnienia zażalenia wniósł o nieobciążanie go kosztami postępowania zażaleniowego z uwagi na niekorzystną sytuację finansową.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucono naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 368 § 2 k.p.c. w związku z art. 370 k.p.c. w związku z art. 126¹ k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. przez uznanie, że sprawa z zakresu ubezpieczeń społecznych jest sprawą o charakterze majątkowym i wymaga wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia, a jego nieuzupełnienie uzasadnia odrzucenie apelacji i ma wpływ na nadanie biegu sprawie, podczas gdy brak podania wartości przedmiotu zaskarżenia w tego typu sprawach nie uniemożliwia nadania biegu sprawie w zakresie postępowania apelacyjnego. Zarówno opłata, jak i koszty zastępstwa procesowego nie są uzależnione od wartości przedmiotu zaskarżenia, która jest istotna dopiero przy badaniu dopuszczalności skargi kasacyjnej. To jednak wykracza poza ramy niniejszego postępowania. Płatnik składek podniósł, że obowiązek podania wartości przedmiotu zaskarżenia ma służebny charakter wobec innych regulacji procesowych. Nie jest na tyle niezbędny, aby z powodu jego niewskazania *ad casum* odrzucać apelację. Godzi to w istotę prawa do sądu, którego podstawową rolę stanowi rozpoznanie merytoryczne żądania strony, a nie poszukiwanie formalnych wybiegów dla uchylenia się od tego obowiązku.

Odnosząc się do powołanej w zaskarżonym postanowieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 r., III UZP 2/16, wnoszący zażalenie uwypuklił, że ze względu na istotną zmianę akceptowanej dotychczas praktyki orzekania o kosztach zastępstwa procesowego adwokatów i radców prawnych w sprawach o podleganie ubezpieczeniom społecznym (ustalenie istnienia stosunku ubezpieczenia społecznego, objęcie obowiązkiem ubezpieczeń społecznych) oraz nieegzekwowania od stron (pełnomocników) oznaczania wartości przedmiotu sporu (zaskarżenia) w tej kategorii spraw, Sąd Najwyższy przyjął, że wykładnia przepisów przedstawiona w uchwale będzie wiążąca od daty jej podjęcia. Oznacza to, że od podjęcia uchwały przewodniczący oraz sądy orzekające w sprawach, o jakich mowa w uchwale, powinni wzywać strony

(pełnomocników) do oznaczenia wartości sporu lub zaskarżenia w odniesieniu do pism podlegających opłacie, które rozpoczynają postępowanie w kolejnej instancji albo które rozpoczynają postępowanie kasacyjne. W ocenie wnoszącego zażalenie, Sąd Apelacyjny niekonsekwentnie powołuje wymienioną uchwałę, bowiem wezwanie do uzupełnienia braków formalnych zostało przesłane przed podjęciem tej uchwały.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z art. 394¹ § 2 k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji zostało dopuszczone wyłącznie na wydane w „sprawach kasacyjnych” postanowienia kończące postępowanie w sprawie, z wyraźnym wyłączeniem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c., a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Dlatego od postanowienia sądu drugiej instancji odrzucającego apelację przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego, jeżeli zostało ono wydane w sprawie, w której przysługuje prawo wniesienia skargi kasacyjnej. Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że sprawa o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest sprawą majątkową, w której wartość przedmiotu zaskarżenia należy liczyć odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika (por. postanowienie z dnia 9 marca 2017 r., II UZ 84/16, LEX nr 2294405; z dnia 19 stycznia 2017 r., I UZ 55/16, LEX nr 2216194; z dnia 12 kwietnia 2016 r., II UZ 63/15, LEX nr 2046363; z dnia 9 lutego 2016 r., II UZ 36/15, LEX nr 2002506). W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12

czerwca 2014 r., II UZP 1/14 (OSNP 2012 nr 14, poz. 168), wyjaśniono, że w razie objęcia jednym wyrokiem wielu decyzji ustalających płatnikowi składek (pracodawcy) i wskazanym w tych decyzjach pracownikom podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną oznacza się odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika (art. 19 § 2 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c.). Między zainteresowanymi występuje współuczestnictwo formalne i dlatego o wartości przedmiotu zaskarżenia nie decyduje suma wartości przedmiotów zaskarżenia w sprawach wszystkich zainteresowanych. To powoduje, że zażalenie w odniesieniu do zainteresowanych [...] jako niedopuszczalne na podstawie art. 394¹ § 2 i 3 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 3 k.p.c. podlega odrzuceniu bowiem wartość przedmiotu zaskarżenia odnośnie do tych zainteresowanych wynosi odpowiednio 2.292 zł, 6.539 zł, 2.987 zł oraz 647 zł.

Ustosunkowując się do zarzutów zażalenia odnośnie do zainteresowanej B. M., nie może natomiast zniknąć z pola widzenia, że uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 r., III UZP 2/16 została wydana w sprawie o ustalenie istnienia bądź nieistnienia ubezpieczenia społecznego lub jego zakresu. Dla tej kategorii spraw Sąd Najwyższy ustalił, że wykładnia przepisów przedstawiona w uchwale będzie wiążąca od daty podjęcia uchwały. Rozpoznawana sprawa nie dotyczy istnienia bądź nieistnienia ubezpieczenia społecznego, ale podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Odnośnie tej kategorii spraw już w uchwale z dnia 9 marca 1993 r., II UZP 5/93 (OSNCP 1993 nr 11, poz. 194) Sąd Najwyższy przyjął, że pełnomocnikowi organu rentowego będącemu radcą prawnym przysługuje wynagrodzenie z tytułu zastępstwa procesowego ustalone od wartości przedmiotu sprawy (a nie ryczałtowe), ponieważ „składki na ubezpieczenie społeczne nie są świadczeniami pieniężnymi z ubezpieczenia społecznego, lecz świadczeniami na to ubezpieczenie”. Podobnie w uchwale z dnia 7 maja 2013 r., I UZP 1/13 (OSNP 2013 nr 21-22, poz. 280), Sąd Najwyższy uznał, że w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, dotyczącej odwołania od decyzji organu rentowego, stwierdzającej zobowiązanie do zapłaty składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń

Pracowniczych i odsetek za zwłokę w określonych w tej decyzji kwotach, wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym powinno być ustalone na podstawie § 6 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.). To oznacza, że prawidłowo Sąd Apelacyjny zobowiązał płatnika składek do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia, przyjmując, iż oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia jest wymaganiem formalnym od którego zależy nadanie biegu apelacji, mimo że w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia odwołał się do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 r., III UZP 2/16, która nie dotyczy spraw o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie w pozostałym zakresie.

kc